

Курман Ганна, магістрант

МАСТАЦКАЯ РЭПРЭЗЕНТАЦЫЯ ТЭМЫ РАДЗІМЫ Ё ПАЗПІ А. СЫСА

Напэўна, кожны аўтар так ці інакш звяртаецца да мастацкага асэнсавання тэмы роднага краю, яго мінулага і сучаснасці, закранае праблему нацыянальнай самасвядомасці, разважае пра ўздымы і падзенні нашага народа. Такая папулярнасць гэтай тэмы пэўным чынам абумоўлівае складанасці ў яе раскрыцці: няпроста не паўтараючыся і не збіваючыся на банальнасці сказаць пра вядомае і ўжо сказанае. Тым не менш тэма Радзімы нязменна прыцягвае ўвагу пісьменнікаў, у прыватнасці, яна стала вядучым арыенцірам у творчасці самабытнага паэта А. Сыса.

Ужо ў першым зборніку “Агмень” дэкларуюцца асноўныя прынцыпы мастацкай светабудовы А. Сыса. Паводле слоў самога паэта, назва “Агмень” была метафарай Радзімы. Радзіме ён прысвяціў самыя палыміяныя і трапяткія радкі:

З чаго пачаць?... Пачну з Радзімы.

Так абавязаны пачаць. <. >

– Няхай, няхай я паўтаруся

ў любові тысячу разоў,

затое шчыра ў ёй клянуся,

без фальшу (без падрыхтоўкі слоў [1, с. 13]).

У лагічнай звязцы з тэмай Радзімы выступае тэма народа, людзей, якія “падтрымліваюць агмень”. Так у алегарычным вершы “Аеравыя крылы” паэт параўноўвае беларусаў з птушкамі, якім усё роўна, куды ляцець, дзе зімаваць, скрушна атаясамліваючы сябе з імі: “Птушыная айчына, / належу ёй і я” [1, с. 13]. “Агмень” А. Сыса прасякнута верай у Адраджэнне Маці-Радзімы, у яе бясконцую будучыню, у вечнасць. Знакавым тут выступае параўнанне Радзімы з птушкай Фенікс у вершы “Агмень-птушка”:

Ёсць такая Агонь-птушка

з попелу ўваскрасае

я ведаю

я дакладна ведаю

гэта птушка

нашага лёсу [1, с. 41].

Адным з лейтматываў творчасці А. Сыса стала ахвярнасць на карысць Радзімы, што выяўляецца ў многіх творах. Дзеля ўваскрашэння роднага краю паэт нават гатовы прыняць смерць:

Беларусь мая, мая магіла...

І калі вясёлка над труной
вып’е кроў да кроплі з маіх жылаў
Беларусь, накрый мяне зямлёй. <...>
Беларусь мая, мая магіла,
ты ж адна ў мяне, як ёсць адна [1, с. 242].

Сваё прызначэнне А. Сус бачыў у служэнні Радзіме – усе жаданні, мроі і трывогі былі скіраваны да роднай зямлі.

А. Сус упадабаў мастацкі прыём пераўвасаблення ў рэальную асобу з мінулага – у яго спадчыне прадстаўлена 11 вершаў, створаных у жанры маналогу. Героямі маналогаў А. Суса з’яўляюцца Зміцер Жылуновіч, Сяргей Палуян, Рамуальд Жакоўскі, Уладзімір Жылка, Язэп Драздовіч, Алесь Гарун, Апанас Філіповіч, Карусь Каганец. У якасці “суб’екта” А. Сус заўсёды выбіраў асобу трагічную, выключную, незразуметую і адвергнутую сучаснікамі. Так, маналогі былі прысвечаныя людзям, асуджаным на зняволенне (А. Філіповіч, К. Каганец, А. Гарун), забітым (З. Жылуновіч), самагубцам (С. Палуян, Р. Жакоўскі), памерлым зусім маладымі (У. Жылка). Даследчык Г. Штэйнер сцвярджае, што паэт надзвычай скрупулёзна адбіраў герояў сваіх маналогаў [2, с. 207]. Для яго было ісотным не столькі тое, у якія часы яны жылі і дзейнічалі, колькі іх апантанасць, шчырасць і выключная любоў да Радзімы.

У вершы-запавеце “Наступніку Уладзіміра Караткевіча” А. Сус заяўляе пра сваю сувязь з яшчэ адным апантаным сынам Беларусі, класікам нацыянальнай літаратуры. Тут, выкарыстоўваючы алюзіі на знакаміты твор старэйшага калегі, аўтар уздымае тэму Прарока у Айчыне:

Бог живе!
Адраджэння прагнуць,
хто пакінуў заўчасна свет,
ад пакутаў нябёсы смягнуць —
гэта знак, што ідзе Паэт.
І свіцяцца скрозь цемру руны,
Ён ідзе,
пакуль вы спіце,
і на спадчынных гусях струны
чуюць сэрца Яго біццё [1, с. 131].

А. Сус справядліва заўважае, што прарок нацыі приходзіць у самы складаны час, калі “ад пакутаў нябёсы смягнуць”, сцвярджае ўслед за У. Караткевічам, што “Бог не пайшоў упрочкі з Белай крэўнай яго Русі”.

Такім чынам, тэма радзімы стала магістральнай у А Сыса і знайшла сваё адметнае мастацкае ўвасабленне.

Літаратура

1. Сыс, А. Лён : выбр. творы / А. Сыс. – Мінск : Кнігазбор, 2006. – 436 с.
2. Штэйнер, І. Маналог Анатоля Сыса / І. Штэйнер // Дзеяслоў. – 2006. – № 2 (21). – С. 199–216.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ